PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Carelia-lehti kuolee. Lehti, joka ilmestyy vain kaksi kertaa vuodessa ei ole lehti. Se on almanakka. **TOIMITTAJA ARMAS MASHIN, CARELIA-LEHTI**

13.11.13

Aurinko nousee

Helsingissä kello 8.14
ja laskee kello 15.54
Oulussa kello 8.48
ja laskee kello 15.16
Utsjoella kello 9.46
ja laskee kello 14.05

Päivän sana

13.11. Kaiken hän on alun alkaen tehnyt hyväksi ja asettanut iäti jatkumaan, mutta ihminen ei käsitä Jumalan tekoja, ei niiden alkua eikä loppua. Saarn. 3:11
14.11. Joku ehkä kysyy: ”Millä tavoin kuolleet herätetään? Millainen ruumis heillä silloin on?” Mikä järjetön kysymys! Eihän se mitä kylvät tule eläväksi, ellei se ensin kuole. 1. Kor. 15:35–36

Nimipäiviä

Tänään keskiviikkona: Kristian, Ano
Huomenna torstaina: Iiris

Mietelause

Jokaista lahjakkuutta vastaan, jota köyhyys on kannustanut, on sata jotka se on tärvellyt.

John W. Gardner

Lähetä merkkipäiväilmoitus Maaseudun Tulevaisuuteen
Merkkipäiväpalstalla julkaistaan vain päivänsankarin suostumuksella lähetettyjä merkkipäivätietoja. Kirjallisesti lähetettävissä tiedoissa tulee olla merkkipäivän viettäjän nimi, ikä, merkkipäivän ajankohta, titteli, kotipaikka ja mahdollinen lyhyt maininta merkkipäivän vietosta. Valokuvaksi käy mustavalko- tai värikuva, koolla ei väliä. Palsta on maksuton. Merkkipäivätiedon tulee olla toimituksessa viimeistään viisi päivää ennen lehden ilmestymistä. Tiedot postitetaan osoitteeseen: Maaseudun Tulevaisuus, ”Merkkipäivät”, PL 440, 00101 Helsinki, tai lähetetään sähköpostilla osoitteeseen *merkkipaivat@maaseuduntulevaisuus.fi*.

Varsovan juutalaismuseo syntyi suomalaisen kynästä

Varsovan gheton keskelle nousi juutalaismuseo, jonka suunnitteli suomalainen arkkitehti Rainer Mahlamäki.

VARSOVA (MT)
Rakennus on ulkoa iso, kiiltävä ja kylmän kulmikas.

Sisältä se on yhtä aikaa valoisa ja synkkä, pehmeä ja kova.

Puolalaisten juutalaisten historiasta kertova huippumoderni museo näyttää hiukan sopimattomalta vanhaan ympäristöönsä. Paikka on osuva: juuri näihin kortteleihin natsit rajasivat juutalaisten elämän vuosina 1940–1943.

Ghetto oli kooltaan vain pari prosenttia Varsovan pinta-alasta, mutta sinne ahdettiin aluksi kolmannes kaupunkilaisista. Taudit, nälkä ja keskitysleirikuljetukset vähensivät väkimäärän kuitenkin nopeasti sadoista tuhansista vain murto-osaan.

Koko Puolassa oli ennen toista maailmansotaa 3,3 miljoonaa puolalaista, heistä yli 90 prosenttia tuhottiin. Arviot nykymäärästä vaihtelevat 5 000:stä 50 000:een.

Sinfoniaorkesteri ghetossa

Kolmisen vuotta täällä ghetossa kuitenkin elettiin: tehtiin työtä, pidettiin lapsille koulua ja kerrotaanpa siellä toimineen jopa sinfoniaorkesteri.

Saksalaisten kiihdytettyä tuhoamista asukkaissa syntyi kuitenkin vastarintaa, joka huipentui surullisen lopun saaneeseen kansannousuun toukokuussa 1943. Tuhannet kuolivat taistellen, paloivat elävältä, kaasutettiin piilopaikkoihinsa ja vietiin keskitysleireille.

Kansannoususta tulee tänä vuonna kuluneeksi 70 vuotta. Kansannousua varten on Varsovassa kuitenkin oma museo, joten tämä upouusi museo keskittyy enemmän Puolan juutalaisten koko tuhatvuotiseen historiaan. Holokaustia ei voi silti ohittaa.

Avataan ensi vuonna

Varsovan juutalaismuseo valmistui tänä vuonna. Siellä on toistaiseksi esillä vain virtuaalikierros tulevaan museoon sekä yksi näyttely: yksityisten lahjoittamia juutalaisia esineitä.

Muut yhdeksän historiasalia ovat vielä tyhjiä ja esimerkiksi puisen synagogan rakentaminen kesken. Virallisesti museo avataan syksyllä 2014.

Mutta nyt on ehkä paras hetki tutustua rakennuksen arkkitehtuuriin, josta vastaa suomalainen **Rainer Mahlamäki**. Hänen Kaislameri-työnsä valittiin suunnittelukilpailun voittajaksi sadan kisaajan joukosta vuonna 2005.

Rakennus näyttää miltä tahansa modernilta museolta tummine kupariseinineen, valtavine lasi-ikkunoineen ja pelkistettyine pintoineen, mutta Mahlamäki on upottanut siihen paljon Israeliin ja juutalaisuuden juuriin juontuvaa symboliikkaa.

Sisääntuloaula on kauttaaltaan hiekanvaaleaa marmoria, ja väritys viittaakin autiomaahan. Mooseshan harhaili 40 päivä aavikolla matkalla luvattuun maahan.

Hallin katto nousee kiemurrellen korkeuksiin. Siinä voi nähdä suuren liekin, mutta arkkitehti kuvasi kuulemma kahtia jakautunutta Punaistamerta tai syvää railoa.

Kulkusillat symboloivat mennyttä ja tulevaa tai esimerkiksi Varsovan gheton kahta osaa yhdistänyttä siltaa.

Elämä ja kuolema

Museo maksoi noin 80 miljoonaa euroa. Siitä puolet tuli Puolan valtiolta ja toinen puoli amerikkalaisilta, israelilaisilta ja myös saksalaisilta lahjoittajilta.

Kun ravintolat aikanaan avataan, niissä tarjoillaan oikein juutalaisopein valmistettua kosher-ruokaa.

Ulkona museon edustalla on gheton muistomerkki, johon niinikään liittyy symboliikkaa: veistos kertoo juutalaisten kuolemasta, viereinen museo taas heidän elämästään.

EIJA MANSIKKAMÄKI

EIJA MANSIKKAMÄKI

Värit hiekkaerämaasta, muodot merestä. Varsovan uuden juutalaismuseon suuri sisääntuloaula tulvii valoa. Lasi-ikkunat yhdistävät museon ympäröivään puistoon. Museon on suunnitellut suomalainen Rainer Mahlamäki.

Museo avataan virallisesti ensi syksynä. Nyt esillä olevat lahjoitusesineet kertovat muun muassa juutalaisten laajasta siirtolaisuudesta.

Museon lasisessa ulkoseinässä lukee ”Polin”, puolalainen. Lasin takana näkyy gheton sankarien muistomerkki, jolla on juuri käymässä Israelista tullut miesryhmä.

Puolan juutalaisten historiasta kertova museo nousi keskelle asutusta ja entistä ghettoa. Sen ulkoseinät ovat lasia.

Finlandia-ehdokkaina kuusi romaania

Tämän vuoden kuudesta kirjallisuuden Finlandia-palkintoehdokkaasta peräti kolme kirjailijaa ovat voittaneet palkinnon aiemmin.

Toista Finlandia-palkintoaan tavoittelevat **Leena Krohn** kirjallaan Hotel Sapiens, **Kjell Westö** romaanillaan Kangastus 38 ja **Hannu Raittila** teoksellaan Terminaali.

Muut ehdokkaat ovat **J-P Koskisen** Ystäväni Rasputin, **Riikka Pelon** Jokapäiväinen elämämme ja **Asko Sahlbergin** Herodes.

Ehdokkaista neljä hakee aiheensa historiallisista teemoista. Koskinen tutkii Venäjän keisarikunnan viimeisiä hetkiä, ja Pelon romaanissa esiin nousevat Stalinin vainot. Sahlberg vie lukijansa Rooman valtakunnan aikaan ja Westö talvisotaa edeltävään aikaan.

Muista palkintoehdokkaista Raittila kertoo kahdesta teinitytöstä, joille elämän kiintopiste ovat lentokentät. Krohnin kirja tutustuttaa lukijan laitokseen, jonne tuotujen asukkaiden yhteinen krooninen sairaus on ihmisyys.

Ehdokkaat valinneen valintalautakunnan puheenjohtaja on toimittaja **Raisa Rauhamaa** ja jäsenet suomentaja **Juhani Lindholm** ja toimittaja **Nina Paavolainen**.

Tänä vuonna on Finlandia-palkinnon 30-vuotisjuhlavuosi. 30 000 euron arvoisen palkinnon voittajan valitsee teatterinjohtaja **Asko Sarkola**.

MT–STT

KALAJUTTU

Hauen lumo, osa 2

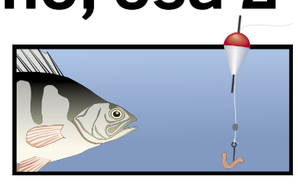

Isä sanoi, että menisimme Juhannussaarelle, jossa oli tanssilava. Siellä he olivat äidin kanssa tavanneet juhannustansseissa. Äiti kertoi tarinaa aina juhannuksena.

Vanha vene natisi meren tyynellä pinnalla. Se tuoksui tervalle, kalalle, suolalle ja kahville. Lokkien laulu alkoi, kun pääsimme rannasta. Puolivälissä isä pysäytti ja jäimme kellumaan.

”Voisimme jäädä vähäksi aikaa ongelle”, hän sanoi, ja kaivoi onget ja madot esille.

Minulle hän ei koskaan antanut kuin onkivavan. Isän mielestä tytöt eivät osanneet kalastaa muulla tavoin. Minulle se kelpasi, en ollut koskaan ollut mikään intohimoinen kalastaja. Istuimme hiljaa, toisiimme katsomatta. Tuuli hiljaa ja päivä alkoi herätä.

”Olet varmaan harvoin kalassa näin myöhään”, sanoin isälle. Hän käänsi päätään minuun päin.

”Enpä tiedä onko tämä kalastamista vai van hermojen lepuuttamista.”

Olimme taas hiljaa. Silloin tällöin kala nousi pintaan ja jätti väreitä veteen. Taivas oli sininen ja näkyi vain pari pientä pilvenhattaraa.

Yhtäkkiä jokin miltei tempasi minut veneestä.

”Isä!” huudahdin ja hän tarrasi minua niskasta juuri ajoissa ennen kuin olisin molskahtanut veteen. Jokin iso oli tarrannut koukkuun.

”En saa sitä veneeseen!”

”Anna kun minä yritän”, isä sanoi ja tuli minun paikalleni ja tavoitteli onkea.

”Ei, kyllä minä yritän”, sanoin enkä luovuttanut. Onki taipui ja pitelin siitä kaikin voimin.

Kala nousi pintaan. Se oli jättimäinen hauki, suurempi kuin olin koskaan nähnyt isän tai muiden kalastajien saaliissa. Sen vihreät suomut kimmelsivät auringossa, kun sen kävi vedenpinnan yläpuolella. Koukku oli yläleuassa ja näin sen valtavat hampaat. Isä tarttui onkeen ja pitelimme sitä yhdessä.

”Se on peto!” minä huusin.

”Suurin, mitä olen koskaan nähnyt!” isä huusi korvaani. Hänkin oli jännittynyt ja yritti pitää venettä tasapainossa samalla kun auttoi minua hauen kanssa. Se sukelsi takaisin veteen ja tunsin, kuinka se haki voimaa seuraavaan hyppyyn. Sen hypätessä, vedimme yhdessä isän kanssa. Hän huusi innosta ja minäkin nauroin.

”Katso Kaisa sen väriä, kuin kultasuonet kyljessä! Se on melkein puolitoista metriä!”

Hauki ei tuntunut väsyvän ja veti siimaa syvälle. Vene liikkui sen mukana kauemmas merelle. Isä heitti ankkurin ja vene pysähtyi, mutta hauki ei lopettanut.

”Se on vahva, älä päästä karkuun tyttö!” isä nauroi. En ollut kuullut hänen nauravan vuoteen.

Aurinko kipusi ylemmäs ja käsien lihakset kipeytyivät, mutta hauki ei luovuttanut. Sen hypyt harvenivat, mutta se jatkoi kuolemankamppailuaan. En halunnut luovuttaa. Isä nauroi innosta aina kun hauki nousi pintaan ja katsoi meitä mustilla silmillään. Sen hypätessä viimeisen kerran aurinko säteili sen suomuista väläyttäen kaikenvärisiä säteitä. Sen silmissä oli kuoleman katse sen pudotessa takaisin veteen. Lopulta nostimme hauen veneen pohjalle.

Isä arveli hauen painavan lähemmäs kolmekymmentä kiloa. Hän katsoi minuun loistavin silmin, mitä hän ei ollut tehnyt pitkään aikaan.

”Se kuoli kuin sankari”, sanoin hymyillen.

”Niin totta vie teki”, isä sanoi ja taputti minua kerran olkapäälle.

”Me voitimme sen yhdessä”, lisäsin.

”Mutta sinä et luovuttanut. Ja nyt soudamme maalle, punnitsemme ja mittaamme sen, ja joku saa tulla ottamaan meistä kuvan! Tätä reissua muistelemmekin pitkään”, isä sanoi ottaen airot ja kääntäen veneen kohti rantaa.

Aurinko paistoi jo lännen suunnalta, lokit lauloivat meille voittolaulua. Olimme voittaneet meren sankarin. Isän siniset silmät vilkkuivat, kun hän katsoi minuun ja nauroi. Minä hymyilin ja katsoin takaisin. Minäkin ratkesin nauramaan, niin hyvältä minusta tuntui.

LOTTA RAUNIO
Turku

UUTISTAUSTA

Venäjän Karjala säästää suomalaisessa kulttuurissa

Karjalan hallitus supistaa Carelia-aikakauslehden ilmestymistä.

Nykyään Venäjän vanhin suomenkielinen kirjallisuuden ja taiteen lehti ilmestyy 10 kertaa vuodessa, mutta ensi vuonna Careliasta ovat jäljellä vain kaksi suomenkielistä numeroa sekä karjalan- ja vepsänkielinen almanakka.

Karjalan kansallispolitiikan ministeriö selittää, että Carelia-lehteä supistetaan budjettivarojen säästämisen vuoksi. Ministeriön viranomaisten mukaan suomenkielisen lehden kysyntä on vähäistä.

Carelian painosmäärä on vain 600, ja noin puolet jää myymättä.

Tasavallan päämies, inkeriläinen **Aleksandr Hudilainen** kannattaa kansallispolitiikan ministeriön suunnitelmia.

“Kirjallisuuden aikakauslehden julkaiseminen 600 kappaleen painoksena ei ole oikein, kun meillä on paljon muita ongelmia”, hän sanoi tasavallan karjalaisten, vepsäläisten ja suomalaisten neuvoston istunnossa heinäkuussa.

Vetoomus Putinille

Kuvernöörin sanat suututtivat monet tasavallan politiikan ja kulttuurin toimihenkilöt.

Muiden muassa entinen Karjalan hallituksen puheenjohtaja **Viktor Stepanov**, Karjalan suomalaisten Inkeriliiton puheenjohtaja **Vladimir Kolomainen ja** Karjalan kongressin puheenjohtaja **Anatoli Grigorjev** lähettivät vetoomuksen Carelia-lehden puolesta Venäjän presidentille **Vladimir Putinille**.

Vetoomuksessa he nimittivät tasavallan hallituksen päätöstä “ennennäkemättömäksi mielivallaksi” ja korostivat, että kansallisessa tasavallassa laki puolustaa suomalaista kulttuuria.

“Tänä vuonna Carelia-lehti täytti 85 vuotta. Lehdellä on maineikas historia, jossa on paljon Karjalan kulttuurin, kirjallisuuden ja taiteen etevien henkilöiden nimiä. Mutta vuonna 2013 koko tämä historiallinen linja päättyy”, vetoomuksessa kirjoitetaan.

Skandaali ei jäänyt huomiotta Suomen puolella. Tunnettu suomalainen kirjailija ja Juminkeon säätiön johtaja **Markku Nieminen** myös esiintyi Carelian puolesta. Niemisen mukaan lehden supistuminen on vakava virhe, joka uhkaa koko Karjalan kansallista kulttuuria.

Toimitusta supistetaan

Tasavallan viranomaiset yrittivät tukahduttaa skandaalia. Syyskuun alussa he lupasivat Carelian toimitukselle, että lehti säilytetään nykyisessä koossa.

Kuitenkin 31. lokakuuta lehden kaikki seitsemän työntekijää, paitsi päätoimittaja **Robert Kolomainen**, saivat ilmoituksen henkilöstön vähentämisestä.

Paperien mukaan Carelia-lehden uusi toimitus tarvitsee vain neljä henkilöä: päätoimittajan ja kolme toimittajaa – suomen, karjalan ja vepsän taitajat.

Käytännössä se tarkoittaa, että ensi vuonna Carelia ilmestyy vain kaksi kertaa suomeksi, kerran karjalaksi ja kerran vepsäksi.

“Carelia-lehti kuolee. Lehti, joka ilmestyy vain kaksi kertaa vuodessa ei ole lehti. Se on almanakka”, luonnehti Carelia-lehden toimittaja **Armas Mashin**.

Karjalan kongressin Grigorjev ilmoitti, että hän lähettää uuden vetoomuksen suomalaisen kulttuurin puolesta sekä Venäjän että Suomen presidentille.

Sitä ennen Grigorjev haluaa kertoa lehden kohtalosta Venäjän hallituksen ministereille, jotka tulevat Karjalaan marraskuussa keskustelemaan tasavallan 100-vuosijuhlan vietosta päämies Hudilaisen kanssa. Karjalan tasavalta viettää 100-vuosijuhlaa vuonna 2020.

Grigorjevin mukaan Carelia-lehti on yksi tasavallan tärkeimmistä symboleista.

“Tarvitaanko 100-vuotisjuhlaa, jos Carelia kadotetaan?”

VALERI POTASHOV on venäläinen lehtimies, joka asuu Petroskoissa.